

Nr 21.

Av herr **Pettersson** i Ersbacken **m. fl.**, om upphävande av lagen den 20 oktober 1939 angående tillfällig vattenreglering.

Genom lag den 20 oktober 1939 infördes med anledning av krigsutbrottet vissa särskilda bestämmelser angående tillfällig vattenreglering. Enligt § 1 i denna lag äger Konungen vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden för viss tid eller tills vidare förordna, att vad i lagen är stadgat om meddelande av tillstånd till tillfällig vattenreglering skall äga tillämpning.

Syftet med ifrågavarande lagstiftning var att snabbt bereda möjlighet till ökat tillgodogörande av vattenkraft och därigenom till besparingar i förbrukningen av kol och annat bränsle. Lagen innefattar av denna anledning betydande lättnader i förhållande till vattenlagens regler beträffande förutsättningarna och villkoren för sådan vattenreglering som avses med lagen liksom rörande förfarandet.

Vid lagens tillkomst förutsattes, att åtgärder, som skulle medföra varaktiga olägenheter eller som skulle vara förenade med större kostnader, icke komme att vidtagas, då genom lagen åsyftades att vinna endast en tillfällig ökning av vattenkraften. Lagen erhöll emellertid en i vissa hänseenden vidare tillämpning än sålunda förutsatts. Med stöd av lagen företogos även mera betydande regleringsåtgärder beträffande mycket stora vattenmagasin. Med hänsyn härtill skedde genom lag den 17 juni 1943 vissa ändringar i lagen för att bättre tillgodose de allmänna och enskilda intressen, som kunde bliva lidande genom dylika större regleringsföretag. Därefter ha i samband med överarbetning av vattenlagens stadganden om s. k. regleringsavgift motsvarande bestämmelser i 1939 års lag undergått ändring genom lag den 12 maj 1944. Kan det antagas att en vattenreglering medför avsevärt men för en bygd utgår sålunda en regleringsavgift, som skall användas för tillgodoseende av allmänna behov beträffande den bygd, som berörs av företaget, såsom t. ex. jordbrukets befrämjande eller beredande av tillgång till elektrisk kraft m.m.

Frågan om den fortsatta tillämpningen av 1939 års lag har aktualiserats av vattenfallsstyrelsen i skrivelse till Konungen den 27 augusti 1945. I denna skrivelse har styrelsen hemställt om vissa ändringar i vattenlagen för att med större effekt betjäna kraftförsörjningen för framtiden. Styrelsen anför i sin ovanberörda skrivelse bl. a. att krafttill-

gången med säkerhet väntades bli knapp under tiden från hösten 1946 till hösten 1948. Vidare säger styrelsen att några nämnvärda olägenheter torde icke till följd av lagen av år 1939 ha åsamkats kraftföretagen motstående intressen.

Såsom framgår av förestående redogörelse var den här ifrågavarande lagstiftningen betingad av då rådande extra ordinära förhållanden. Icke blott kolbristen utan även den under en följd av år ringa nederbörden gjorde det nödvändigt att i ökad utsträckning magasinera vattenkraften. Uppenbart är att den på grund av lagprovisoriet ökade uppdämningsrätten i ett betydande antal fall kommit att inkräkta på närgränsande strandägares och övriga intressenters rätt, utan att detta lett till en nöjaktig skadereglering. Om detta rättsingrepp kan hava ansetts vara motiverat under kriget, så föreligger nu icke längre anledning att tolerera den skadegörelse som vissa motstående intressenter fått vidkännas genom prolongering av en rättsligt sett på så lösliga grunder tillkommen provisorisk lag.

Tvärt emot vad vattenfallsstyrelsen anfört i sin skrivelse till Konungen, att inga nämnvärda olägenheter åsamkats motstående intressen till följd av lagen, har de två senaste årens stora nederbörd åstadkommit stora skador för strandägare med låglänta marker. De bägge senaste årens rikliga nederbörd har medfört att alla vattendrag och vattenmagasin nu äro överfulla, och om man räknar med jordbruket till i detta fall kraftföretagen motstående intressen, ha väl knappast olägenheterna på grund av ökad uppdämning och därmed försämrad avrinning någonsin tidigare varit större än nu. Såsom ett enda exempel kan anföras området kring Dalälven ovanför Avesta Storfors, särskilt då de låga markerna runt sjön Hovran vid Hedemora. En mångfald dylika exempel skulle kunna anföras.

Frågan om upphävande av 1939 års lag har varit föremål för utredning av sakkunniga, och dessa ha i en promemoria av den 15 januari 1946 gjort ett utkast till lag om tillägg till slutstadgandet till 1939 års lag. Av infortrade yttranden över denna promemoria anse vi att länsstyrelsen i Jämtlands län kommer sanningen närmast, då den uttalar att den av lagens tillämpning inom länet fått den uppfattningen, att olägenheterna av densamma för kraftförsörjningen motstående intressen icke äro att underskatta, även om genom 1943 års lagändring väsentligt bättre förhållanden skapats. Länsstyrelsen i Västerbottens län hänvisar till sitt yttrande över vattenfallsstyrelsens framställning av den 27 augusti 1945 och vidhåller, att 1939 års lag snarast bör sättas ur tillämpning. Vattenrättsdomaren i Västerbygdens vattendomstol uttalar också förhoppningen om att 1939 års lag icke måtte bliva i kraft längre än som nödvändigtvis påkallas med hänsyn till omständigheterna. Förutom ur rättslig synpunkt medförde lagen också olägenheter i det den

åstadkom betydande belastning av vattendomstolarnas redan därför utan stora arbetsbördor.

Såsom ovan antytts kan det icke anses tillfredsställande att en provisorisk lag av så vittgående rättsverkningar bibehålles sedan det grundläggande behovet av densamma icke längre är för handen. I de fall en ökad dämmningsrätt är påkallad, bör densamma prövas och behandlas i vanlig ordning, därvid uppkomna skador nöjaktigt regleras. För vårt lands livsmedelsförsörjning måste det anses vara till skada att stora och bördiga jordområden, som nu sker, läggas under vatten eller försumpas.

Sedan nederbördsförhållandena nu äro normala och koltillförseln stegrats torde vår kraftförsörjning, särskilt efter färdigställande av ett flertal nya kraftanläggningar, få anses tryggad. För de markägare, som särskilt hårt drabbats av uppdämningarna, måste det framstå såsom en hård orättvisa att år efter år utsättas för kännbara förluster till följd av en krislagstiftning, varav icke längre föreligger behov. På grund av vad vi sålunda anfört och med hänsyn till de ändrade förhållanden som inträtt sedan förevarande lag varit föremål för riksdagens behandling få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta att lagen av den 20 oktober 1939 angående tillfällig vattenreglering måtte upphävas från och med den 1 juli 1947.

Stockholm den 15 januari 1947.

E. Pettersson,
Ersbacken.

Rob. L. Jansson,
Aspeboda.

Sven J. Vigelsbo.

Osc. Werner.

David Boman
i Stavsund.